

Dr. Mrs. J. H. A.

Selskapet for
Grimstad Bys Vel

Medlemsskrift nr. 27



Grimstad 1965

Selskapet for Grimstad Bys Vel

Medlemsskrift nr. 27



Grimstad 1965

Forord

For å ære formannens minne, sender Byselskapet allerede nå ut et nytt nummer av medlemsskriftet og henviser til nekrolog over G. E. Gundersen, på tekstsidene. Han var som kjent også medredaktør av skriftet helt til sin død, alltid interessert og flittig.

**

Når det gjelder utgivelsen av medlemsskriftene gjennom alle år, er det fortsatt grunn til å takke handels- og forretningsstanden i Grimstad for støtteannonsene.

Grimstad, 15. april 1965.

Birger Morholt



Byselskapets formann i 19 år, bankdirektør G. E. Gundersen

«Selskapet for Grimstad Bys Vel» led et stort tap da formannen gjennom 19 år, bankdirektør G. E. Gundersen døde 26. desember 1964.

Det er med vemod og sorg, men i dyp takknemlighet en minnes G. E. Gundersen, denne positive Grimstadmann som så helhjertet gikk inn for de mange interesser og oppgaver han mente

kunne tjene sine medmennesker og samfunnet. Han var en ener som kom til å sette merker etter seg.

G. E. Gundersen var født i Grimstad 21. august 1894, gikk Dahlske skole og handelsskole og begynte det praktiske liv som kontorist hos dampskipsekspeditor A. Gundersen og fortsatte hos Carsten S. Due. Han var en tid i Søndenfjeldske Privatbank i Kristiansand, men ble 1918 knyttet til Grimstads Sparebank som bokholder og senere kontorsjef og 1947 som bankens direktør. Da han fratrådte 16. desember 1964, hadde han vært i bankens tjeneste i 48 år, derav 18 som direktør.

G. E. Gundersen deltok meget i det kommunale og offentlige liv, satt lenge i kommunestyret som representant for Edrue-lighetspartiet, var byens ordfører 1938 og 1945 til 1948, og en tid varaordfører. I årenes løp ble han satt til forskjellige tillitsverv, og ved sin død var han formann i «Selskapet for Grimstad Bys Vel», formann i havnestyret, formann i styret for Sørlandets Tekniske Fagskole, formann i styret for Grimstad Bymuseum og Ibsenhuset, styremedlem i Rådhusforeningen, medlem av komiteén for den nye utgave av Grimstadboken og medredaktør av Byselskapets medlemsskrift. Helt fra ungdomsårene nedla han et trofast arbeide for edrue-lighetssaken. Alt dette gir et innblikk i hans sosiale og humanitære interesser og omfattende arbeidsfelt, ved siden av sin stilling i Grimstads Sparebank.

Det er ikke godt å si hvilket felt som sto hans hjerte nærmest, men når det gjelder de siste ti-årene, er det grunn til å sette Byselskapet i relieff. På Byselskapets generalforsamling 14. mai 1945 ble G. E. Gundersen valgt til formann, og gjenvalgt hvert år med akklamasjon. I de 19 år han sto for dette krevende verv, la han for dagen et initiativ og et pågangsmot som helt og holdent kom Byselskapet og byens befolkning til gode. Uegennyttig stilte han sin fritid og arbeidskraft til disposisjon og tok på seg de byrder og tildels ubehageligheter et slikt tillitsverv førte med seg, parallelt med gledene. For gleder var det jo også. Ved siden av de administrative plikter, satt han meget inn for å sikre Selskapet og publikum friarealer og utfartssteder i skjærgården. Allerede i 1931 henstilte han til Byselskapet å være med i den komité som skulle arbeide for kjøp av Binabben med tilliggende jord-areal, til idrettsplass for ungdommen. I Byselskapets styremøte 20. september 1939 ble det referert en skrivelse fra G. E. Gundersen med opplysning om at han hadde fått håndgivelse

på en større del av Marivold. Begge forslag gikk i orden, hvilket var en seier for Gundersens fremsyn.

Av Byselskapets ervervelser i skjærgården i G. E. Gundersens formannstid kan nevnes den store, prektige Herøya i vest og den enda større Ytre Maløya, og videre endel mindre, koselige holmer i Smørsund-arkipelet. Den tradisjonsrike utsikt «Rossekniben» øst for Ytre Marivold ble kjøpt for noen år siden, og den siste ervervelse var en parsell av Morvigsanden.

Som medlem av styret for Bymuseet og Ibsenhuset, den siste tid som formann, viste han i alle år en usvikelig omsorg for de kulturelle verdier og kjempet for å gjøre Ibsen-apoteket videre kjent i inn- og utland. Pietetsfølelse og sans for åndelige og kulturelle skatter, hadde en dominerende plass i hans bevissthet og kom godt med når tidligere slekters innsats skulle kartlegges og verdsettes. Han holdt fortiden i hånden, men var samtidig dus med nåtiden. Omsorg for ungdommen ga seg utslag på forskjellige måter, f. eks. ved hans arbeide som formann i styret for Sørlandets Tekniske Fagskole, for idretten og edruelighetssaken. Det var de unges fremtid, muligheter og trivsel han tenkte på når hans sikre hånd og sunne omdømme pekte ut veien. Og så var han Grimstadmann og patriot uten å være sneversynt. Han elsket Grimstad, sin barndoms by, han elsket gatene trange, — som det står i Reps bysang, med litt omskriving. Biødden hvor han var født og fant seg så vel til rette som barn, betød også så meget for ham. De som kjente ham, la merke til at han i moden alder bevarte et snev av guttens innstilling i sitt syn på livet, hvilket igjen bidro til å holde sinnet ungt og friskt. St. Hans, Kuskjær, Osterskilen, Marivold, Hampholmene, fuglelivøet og ellers alt det øvrige vakre i skjærgården, var verdifulle ting for ham en sommerkveld, før sol gikk ned i vest.

Det er slik vi vil huske G. E. Gundersen, — og ære hans minne. Han innehadde Kongens fortjenstmedalje i gull.

Birger M o r h o l t

En sommerdag i skjærgården.



Dette fotografi med G. E. Gundersen og frue i motorbåten, er både illustrerende og talende og typisk for hvordan Byselskapsformann gjennom 19 år tilbragte sin fritid en sommerdag i skjærgården. I bakgrunnen ser en endel av ytre Maløya, og det er således i Maløybukta motorbåten befinner seg. Turen går videre, og målet kan være Teistholmen, Hampholmene, Marivold og Osterskilen. Ute mellom holmer og skjær med skrikende måker høyt oppe og en andefamilie i en bukt eller vik, likte han seg og var i kontakt med det frie og uberørte stykke Sørland, han var så glad i. Han kunne slappe av i sin hytte på Marivold,

og likte å være tilstede ved et svømmestevne i Osterskilen. Han fartet rundt omkring i skog og mark, det var så meget som skulle inspiseres og kontrolleres, enten det gjaldt en spaservei, broen over Sundet, eller en teltplass hist og her. Han følte sitt ansvar og gjorde alt for at stedets befolkning og fremmede kunne finne seg tilrette i en tiltalende natur.

Sparebankens forstanderskap minnet G. E. Gundersen

Den 26. mars 1965 holdt Grimstads Sparebank's forstanderskap møte under ledelse av formannen, kontorsjef Finn Christiansen.

Før man tok til å behandle sakslisten holdt formannen en følt og gripende minnetale over bankdirektør G. E. Gundersen som døde tredje juledag 1964.

Medfølende brev fra utflyttet Grimstaddame

Brooklyn, 20. februar 1965.

Til styret for «Selskapet for Grimstad Bys Vel».

Det var så trist å høre om vår kjære Gunnars plutselige bortgang. Det er vel få, unntatt REP, som har viet mere interesse for sin fødeby. Velsignet være hans minne.

Vil så ønske lykke og held for Byselskapet i tiden som kommer. Vi utvandrere er knyttet til fødebyen med sterke bånd, selv om vi nu er borgere av dette land.

Vedlagt 5 dollar til å dekke medlemskontingent fremover.

Beste hilsener,
Birgit Olsen (Edwardsen)

I årenes løp er endel hus i Grimstad forsvunnet fra gatebildet

Selv om Grimstad stort sett er den samme, har byen i tidens løp gjennomgått en rekke forandringer i en eller annen form. Og tenker en etter er det ikke så få hus som er forsvunnet fra gatebildet ved riving, regulering og brann:

Bryggegangen nr. 38 (Smith Petersens), Hus nr. 39 på hjørnet av Skolegaten og Bryggegangen, Pedellboligen og den gamle bebyggelse i Skolegården, Storgaten nr. 76 (Jørgen Peders), Røimanns-apoteket, Løkkestredet nr. 37, Dahlske skole, Ingemann Stads eiendom mellom Voss' gate og Arendalsveien, Samvirkelaget, (engang bakermester Lorentzens), Storgaten nr. 8 (81), Tollbodens pakkhus og Havnevesenets lagerbygning ved Damskipsbryggen.

Disse hus har i mer eller mindre grad sin lokale historie, derom er ikke tvil. For enkelte eiendommers vedkommende er beskrivelsen hentet og utarbeidet fra J. Landgraaff's «Grimstadslægter».

Bryggegangen nr. 38 (Smith Petersens) tilhørte langt tilbake i tiden Anders Kristensen Bie hvis datter Ida ble gift med skipskaptein og reder Nils Peter Nielsen, f. 1798, d. 1860. Senere overtok han husene. N. P. Nielsen og hustru hadde en sønn, Anders Nielsen. Han var skipskaptein, men senere dampskipsekspeditor og hotell-eier. Omkring 1792 eide Samuel Kallevig et hus på den østre del av tomten til Bryggegangen nr. 38. Hovedeiendommen ble 1863 solgt til skipsreder Morten Smith Petersen. På en tilbakeværende tomt lot Anders Nielsen oppføre matr. nr. 50 (nå Creditbanken) som var Grimstads eneste steinhus ved siden av Sparebanken til 1883, da skipsreder Jørgen Bang bygde det store murhuset på Skaregrøm (Teknikken), hvor det en tid var barnehjem.

Hus nr. 39 ved hjørnet av Skolegaten og Bryggegangen, hadde fra år til år forskjellige eiere. En av de første var Nils Johannes Kallevig, gift med Maren Andersdatter Gurebo. Hun overdro senere huset til skipper og borger Anders Nielsen Grøm, f. 1734, d. 1819. Deretter overtok sønnen huset og etter hans død ble det 1818 solgt ved auksjon til Arendalsmannen Emil Kallevig, for så 1825 å komme i Nils Peter Nielsens eie. Skipskaptein og losoldermann Aanon Salvesen kjøpte huset 1826.

I vår tid har flere andre eid nr. 39, blant dem Nic. Thomassen og Rolf Andersen. Siste eier var Grimstad Meieri som lot det rive for endel år siden. Leieboernes antall har vært mange, både i 1. og 2. etasje. Der var også en kjelleretasje med inngang fra Bryggegaten. For ca. 50 år siden drev Ola Deidalen og hustru kafé i 1. etasje, og i midten av 30-årene var der øl-utskjenking.

Pedellboligen og det gamle bygget i skolegården, måtte for en del år siden vike plass for den nye skolen. Det gule huset har fra tid til annen vært brukt til litt av hvert, f. eks. snøkkerverksted og de siste år til skolekjøkken og til lokale for Sanitetsforeningen. Under krigen ble det benyttet til «feltkjøkken» for den tyske forlegning i folkeskolen.

Storgaten nr. 76 i nærheten av der Jernbanestasjonen engang lå, er blant eldre Grimstadfolk best kjent som det hus hvor Jørgen Peter Eriksen bodde. Han ble kalt «Jørgen Peder». Huset hadde tilhørt hans far, fraktemann Erik Peter Eriksen, født 1826. Det hadde engang sikkert vært et pent «skipperhus» eller Sørlandshus, men var i de senere år svært forfallent.

Reimannsapoteket like ved, hvor den unge Henrik Ibsen var lærling fra 1844 til 1847 da han flyttet over til «Svaneapoteket» i Østregate, — ble revet 1956, ikke lenge etter at Jørgen Peders hus var rasert. Begge hus ble fjernet for å gi plass for et kontorbygg i betong.

Den første eier av Løkkestedet nr. 37 var Nikolai Hansen. Han var født 1746, ble skipskaptein og døde 1796. Enken Elise Olesdatter Dannevig, giftet seg med skipskaptein Peder Munk, og navnet Munke-løkken skriver seg fra ham. I mange år eide sadelmaker Wenzell huset, og siden Karine Wenzell. Huset ble revet for en snau menneskealder siden, og tomten utlagt til lekested for barn og parkeringsplass.

Den gamle brannvaksbygning ble revet våren 1957. En mann på Roresand som skulle bygge hus, kjøpte materialene. Brannvaktens siste funksjon som hus, var å tjene som vaktstue for byens drosjeeiere. Den gamle brannvakt hadde sin rike historie og blant konstablene husker en best Kathaven, Øksendal, Windvand, Syvert Svendsen, Smith Jørgensen, Olaf Harpestad, August Tønnesen og Thomas Thomassen. Sistnevnte lever i beste velgående.

Dahlske legatskoles bygning i øvre Storgaten ble 1. pinsedag 1962 antent av kule-lyn og ble så stygt skadet at den måtte rives.

Brannen og tapet av det tradisjonsrike huset berørte hele Grimstaddistriktet og tillike de mange utflyttere. Huset var oppført 1864. Alt som vedrører Dahlske skole er en historie for seg, og for omfattende til å kunne tas med ved en anledning som denne, men det skal nevnes 4 personer hvis navn er uløselig knyttet til skolen: Legatstifteren Peter Dahl fra Eskedal i Fjære og rektorene J. Landgraff, Hans Terland og nåværende Nils Løkkebø.

Da kjøpmann Ingemann Stad's eiendomskompleks brant 1. februar 1964 ble bybildet nede ved havnen og opp mot Arendalsveien helt forandret, samtidig som byen mistet mange leiligheter. Omkring århundreskiftet eide Sindeland husene. I en lengere tidsperiode hadde Frelsesarméen sitt lokale i bygget mot Arendalsveien og i mange år drev O. M. Jensen sin brusfabrikk i hovedbyggets kjelleretasje mot Voss' gate og fiskebryggen. I Dramsvigen som strøket tilhører var det i eldre tid skipsbyggeri, og er således nøye knyttet til Grimstads historie.

Samvirkelagets, engang bakermester Jacob Lorentzens, eiendom Storgaten og Nygaten nr. 31, før nr. 62, har fra begynnelse til ende hatt utallige eiere. Rivingen av komplekset tok til for et par år siden, og sluttstrek satt i 1964. Arbeidet med nybygget ble satt i gang straks og mot slutten av samme år var første seksjon ferdig til bruk, med fasade mot Nygaten. Annen seksjon med fasade mot Storgaten ble tatt i bruk 27. april 1965. Det var skipskaptein Søren Rasmussen Gjessing som 1732 festet grunnen, som til å begynne med fikk en mindre bebyggelse. Da Gjessing døde 1763 overtok sønnen Andreas Sørensen Gjessing eiendommen. Senere var det forskjellige eiere, blant dem kjøpmann Bendiks Ebbell som lot bygge det store huset mot Storgaten, revet 1964. Ebbell var Grimstads første ordfører etter formannskapslovens innførelse 1837. Siste eiere var bakermester Jacob Lorentzen, bakermester T. A. Andreassen og Samvirkelaget.

For flere år tilbake kjøpte handelsdrivende fru Gunda Hansen Storgaten nr. 8, i gammel tid nr. 81, av frøken Sørnum, men solgte det til Grimstad kommune til nedrivning av trafikkmessige hensyn. Det ble revet i april 1965.

Skipsfører senere navigasjonslærer Jakob Torgrim Holst, f. 1749 eide i hans tid tomten hvorpå det sto et mindre hus. Han var gift med Hilleborg Johanne Pharo. Han døde 1830 og hun 1848. Samme år solgte arvingene eiendommen til Thomas Crawford (f. 1779, d. 1850) for 150 spesiedaler. En datter av Thomas Craw-

furd var gift med doktor Bonnevie som på en av svigerfarens overlatt tomt lot oppføre hus nr. 83 ved Storgaten. Da Bonnevie døde solgte enken eiendommen til sin bror Fredrik Crawford, men kjøpte 1852 igjen av ham det gamle hus nr. 81 og lot oppføre et stort hus. (Det som ble revet 1965). Senere overtok sønnen Tørres Bonnevie huset, men solgte det etter en tids forløp til Jakob von der Lippe.

Lagerhuset ved Dampskipsbryggen ble revet noen år etter siste verdenskrig for å skaffe bedre trafikkforhold. Det er vanskelig å si hvor gammelt huset var, men sikkert er det at det hadde en rik historie bak seg. Først og fremst ble jo den vesentlige del av 1. etasje benyttet til lagerrom for varer som kom og gikk. Et lite avlangt rom mot vest, var i mange år venteværelse for folk som skulle reise med båtene. Senere leide Havnevesenet det ut til kontor. For 50—60 år tilbake drev Tomine Fjeldal kafé for fiskerne, i 2. etasje, og etter hennes tid, var det leseværelse for Sjømannsforeningen.

Da Grimstad tollsted for en tid siden kom inn under Arendals distrikt, overtok Grimstad kommune eiendommen og lot rive pakkboden for å skaffe større gatebredde og tryggere trafikk. Statens tollvesen kjøpte i 1846 tomten av Karen Marie Geelmuyden, datter av Hans Andersen Bie, eiere av Østregate 13, for 600 spesiedaler. Først sto det en pakkbod av tre på tomten, men den kjøpte Gunder Holst i 1868 til nedrivning og bortflytting for 100 spesiedaler, og oppførte huset på Gilje. Mursteinshuset som kommunen lot rive, skriver seg således fra 1868, skulle en tro.

To andre hus i Grimstad står for tur til å bli revet, — det er fru Githmarks (Braastads) ved den gamle fiskebrygge, og frøken Tallaksens i Voss' gate, alt av trafikkmessige grunner.

bm.

Grimstad og især omegnen er meget vakker,

skrev den unge Henrik Ibsen i 1844, til en venn i Skien

Henrik Ibsen skrev to måneder etter sin ankomst til Grimstad 1844 et brev til en venn i Skien, handelsbetjent Poul Lieung. Brevets innhold gir bevis for at det var en gløgg 16-åring som festet sine inntrykk på papiret. Brevet tilhører nå et medlem av Lieung-slekten.

Grimstad den 20. Mai 1844.

Kjære Poul.

Du maa virkelig undskylde, at jeg først nu besvarer Dit Brev, men her har været saameget at bestille i denne Tid, at det har været mig umuligt før, og af Mangel paa Tid kan jeg heller ikke idag skrive noget langt Brev. — Hedevall er vel allerede reist, og han vil vist blive fornøiet, idetmindste er jeg meget vel tilfreds og har aldrig angret at jeg er kommet hid, da Reiman er meget god imod mig, og gjør alt muligt for at opvække Lyst hos mig til Apotheket, da denne i Begyndelsen ikke var synderlig stor. Hans kone derimod gjør jeg langt fra ikke saameget af, og vi ere ofte Uvenner, da det er umuligt at gjøre hende Noget tilpas. Reiman er ogsaa Postmester, og du kan derfor gjerne lade min Broder, Johan lægge Dine Breve ind i dem han skriver, da Du paa den Maade undgaar at betale Noget for dem. Du kan tro at Grimstad, og især Omegnen er ganske vakker; og Damerne, endskjøndt ikke saa galante, som i Skien, ere ogsaa ganske antagelige, og Du kan være overbevist om, at jeg gjør alt for erhverve mig Deres Naade, som ogsaa er temmelig let at erholde. Da Dampskibet passerer Grimstad to Gange ugentlig, haaber jeg, at gjøre en Tour med det til Skien, dersom ellers ingen Hindringer kommer iveien, som jeg dog ikke skulle formode.

Jeg har adskillige Spørsmåal at gjøre Dig, som Du maa besvare med næste Post: Først og fremst maa Du sige mig hvorledes J. J. optog Efterretningen om hendes Kjærestes Død, og lad mig tillige vide, hvem den Lykkelige er, som har indtaget hans Plads; thi jeg kjender hende for godt til at antage at hun endnu sørger for ham.

Dærnæst maa Du sige mig om Carl Aamodt endnu øver sig i Poesien og hvis dette er Tilfældet maa Du endelig bede ham

ikke at forglemme, at sende mig et lille Digt, for at jeg kan see om han har gjort nogen Fremgang. — Uagtet jeg nok kunde have mere at skrive om, maa jeg dog afbryde af Mangel paa Tid, men Du kan være overbevist om, næste Gang at faa et længere Brev. — Vær saa god at sende Bogen «Wilhelm Tell» som Hedevall har laant, optil os, da den ikke tilhører mig selv.
— Lev vel og hils alle gode Venner fra

Din hengivne

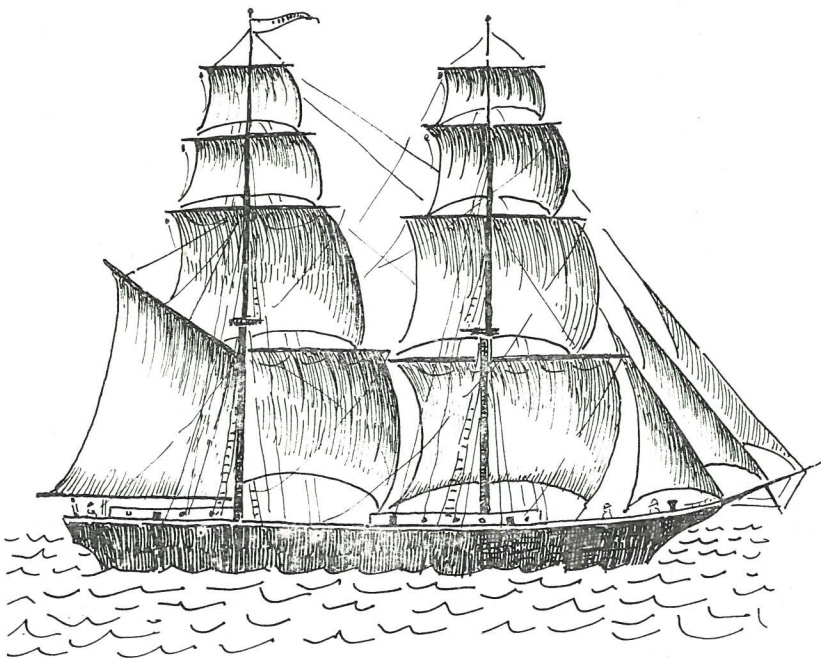
Henrik Ibsen

Skien skal få Ibsenhus

I Henrik Ibsens fødeby Skien er det planer om et Ibsenhus til synlig minne om byens store sønn. Det er rettet henvendelser til en rekke bedrifter og interesserte om økonomisk støtte. Forleden bevilget Telemark Fylkes Handelsstevne 50 000 kroner til formålet.

Etter det skisserte forslag skal Ibsenhuset utstyres med scene, utstillingslokaler for malere og andre kunstnere. Når alt kan være ferdig vil avhenge av hvor hurtig de nødvendige midler kan skaffes.

Briggen «Seagull» var bygd i Morvigen ved Grimstad



Alt som har med seilskuter å gjøre, er av interesse og derfor gjengir vi hva museumslektor *Erling Eriksen*, Tønsberg, engang skrev om «Seagull»:

Seilskutetidens skipper hadde i høy grad sportsånd. Bød det seg en sjanse til kappseilas, så grep de den. At en liten norsk brigge kunne slå en berømt te-klipper, tør likevel høre med til det sjeldne.

Briggen «Seagull» var bygd i Morvigen ved Grimstad i 1849 og var på 84 kom.lest. Reder var *Erik Børresen* i Drammen, en av pionerene i langfarten. Kaptein *C. J. Gullichsen*, tidligere skipper på Børresens «Hebe», overtok «Seagull» som fører. Skuten gikk først med trelast til Leith og derfra med kull til Rio de Janeiro. Derfra ble skuten dirigert rundt Kap Horn til